

Innspill fra Pensjonistforbundet til Eldreboligalliansen – 04.09.2024

Overordnet fra Pensjonistforbundet

Pensjonistforbundet er landets største interesseorganisasjon for pensjonister. Vi arbeider for at flere kan bo trygt hjemme lenger, og har lenge pekt på at *Bo trygt hjemme*-reformen må følges av konkrete, finansierte virkemidler – særlig gjennom Husbanken.

Reformen beskriver situasjonen godt, men mangler forpliktende mål, finansiering og tydelige gjennomføringsspor. Skal flere faktisk kunne bo godt og trygt hjemme, må staten legge bedre til rette for styring, helhet og incentiver på tvers av sektorer.

Staten må ta en større del av kostnader og risiko, slik at mottakerne av lån og tilskudd kan og vil tilpasse eksisterende eller bygge nye boliger. Samfunnsinvesteringer som muliggjør at flere bor hjemme, frigjør omsorgsressurser og reduserer kommunale utgifter. Forutsigbare og flerårige tilskudd (i kombinasjon med lån) utløser også privat kapital. Flere aldersvennlige boliger øker den samlede boligmassen – og forblir aldersvennlige i mange år.

Vi må se hele omsorgstrappa: rett tiltak til riktig tid gir best livskvalitet og lavere kostnader. Dagens virkemidler er små, fragmenterte og hovedsakelig lånebaserte eller strengt behovsprøvde – og vi mangler fortsatt *egne* ordninger for eldre. Derfor bør Eldreboligprogrammet finansiere en samlet virkemiddelpakke som både øker antallet aldersvennlige boliger og gjør det enklere å tilpasse eksisterende hjem.

Mange eldre sitter fast i uegnede boliger, samtidig som behovet for omsorgstjenester øker og kommuneøkonomien er presset. De siste 15 årene har antallet heldøgns plasser for 80+ gått ned, mens 80+-befolkningen har økt – dekningsgraden svekkes. Parallelt er antall eldre bostøttmottakere om lag halvert, startlån brukes sjelden av eldre, og flere relevante tilskudd er svekket eller avviklet.

Summen er at virkemidlene treffer for svakt og hindrer fremveksten av aldersvennlige boliger som kunne avlastet helse- og omsorgsbudsjettene.

Forslag

Systemnivå

- **Eldreboligprogram:** Samle virkemidlene for eldre i én portefølje med egne ordninger for eldre, mål og flerårige budsjetttrammer. Ordningene skal tilpasses målgruppen. I dag finnes ingen egne Husbankordninger utformet for eldre.
- **Egne styringsparametere** i Husbankens oppdragsbrev for leveranser til eldre, med årlig rapportering. I dag finnes ikke det i Husbankens oppdragsbrev. Dette for å sikre god styring og opplyst offentlig ordveksling.
- Husbanken må publisere en *egen Bo trygt hjemme-statistikk* for lån og tilskudd i sin statistikkbank på hjemmesiden, for en åpen og kunnskapsbasert utvikling.
- **Utarbeide en nasjonal plan** for aldring og bolig – med flerårig perspektiv, mål og rammer samt politisk forankring i Stortinget.

- **Investeringsperspektiv:** Synliggjør samfunnsøkonomien i *Bo trygt hjemme* (heis, tilpasning, trygghetsboliger m.m.) med beregninger av gevinster, for å motivere investeringer og sikre god ressursutnyttelse.

Personnivå

- **Tilskudd til boligtilpasning for eldre:** Dette må gi et reelt løft. Tilskudd for alle eldre ble lagt inn i kommunerammen uten øremerking fra 2020, og i dag går svært lite tilskudd til de eldre. Et nytt tilskudd til boligtilpasning for eldre må være enkel å søke om, og følges at faglig veiledning til gode tiltak.
- **Startlån Pluss:** rente-/avdragslette i startfase og tilskuddsandel ved varig lav betalingsevne.
- **Lån til boligkvalitet:** Etterspørselen har vært stadig økende for energitiltak enn for aldersvennlige tiltak – blant annet fordi tilskudd i dag rettes mot ENØK-tiltak (Enova). Gjør ordningen tydelig mot tilgjengelighet og livsløpsboliger for eldre. Knytt tilskudd til aldersvennlige tiltak.
- **Bostøtte for eldre:** Reell opptrapping og oppdaterte boutgiftstak, med fast og rettferdig regulering i takt med faktiske boutgifter. Antall mottakere er halvert på 15 år; svakere bostøtte svekker botryggheten, men også muligheten til å få og betjene startlån. Bostøtten må heller ikke avkortes ved minimale løft i minstepensjonen.
- **Heistilskuddet må gjeninnføres:** Én heis gjør mange boliger tilgjengelige samtidig. Investeringen er varig og hentes inn ved at flere kan bo trygt hjemme lenger, med lavere behov for omsorgstjenester.

Kommunenivå

- **Investeringsstilskuddet:** må styrkes vesentlig, parallelt med trygghetsboliger. Antall beboere 80 år og eldre i heldøgns omsorg har sunket de siste 15 år. Dekningsgraden synker.
- **Trygghetsboliger:** Tilskudd til sentrale, tilgjengelige leiligheter med fellesareal og trygghet/teknologi. Dette manglende mellomtrinnet i omsorgstrappen kan utsette behov for heldøgns plasser, begrense behovet for kvalifisert arbeidskraft og øke de eldres livskvalitet.
- **Tilskudd til utleieboliger:** gjeninnfør tilskudd til kommunale utleieboliger, i kombinasjon med grunnlån.
- **Rådgivning og veiledning:** styrk Husbankens rådgivningskapasitet og kommunenes arbeid ut mot innbyggerne, i strukturert samarbeid med eldreråd og lokale pensjonistorganisasjoner. Kommunen må samhandle tett med lokale brukergrupper/eldreorganisasjoner.
- **Kommunal plan og tomtepolitikk:** Innføre krav om eldrevennlig boligdel i kommunenes boligsosiale/politiske plan, og for en aktiv tomtepolitikk som prioriterer aldersvennlige prosjekter. Få fart i saksbehandlingen og forenkle krav. Det må være god samhandling mellom kommunene og private utbyggere, slik at kommunal planforankring, tomtepolitikk og Husbankens virkemidler faktisk utløser aldersvennlige boligprosjekter.

Annet

Pensjonistforbundet

- **Trygdeytelser:** har stort betydning for botrygghet. Lav pensjon påvirker direkte eldres boligmuligheter – betjeningsevne, tilpasningsrom og bostabilitet – og må derfor sees som et virkemiddel for Bo trygt hjemme, som må koordineres med Husbankens øvrige virkemidler. Et virkemiddel er å løfte minstepensjon til over fattigdomsgrensen, og benytte handlingsrommet som ligger i at Stortinget, gjennom behandlingen av statsbudsjettet til dette.
- **Kommuneøkonomi:** har stor betydning for at kommunene kan planlegge prosjekter, inngå tilvisningsavtaler og sikre bærekraftig drift av omsorgstjenester, omsorgs-/trygghetsboliger og godt fellesløsninger.

Vi viser ellers til [Pensjonistforbundets innspill til Innovasjons- og samskapingsutvalget](#)

Vennlig hilsen

Pensjonistforbundet

Jan Davidsen
Forbundsleder

Merete J. Orholm
Leder fag og politikk